

مروری بر ساخت زیردریایی های ایرانی

«فاتح»؛ سرباز پنهان دریاها

زیردریایی «فاتح»

ساحلی ایران، متخصصان دریایی کشور را بر آن داشت تا زیردریایی متناسب با این محیط را طراحی کنند که نهنگ اولین طرحی بود که در داخل با مشارکت وزارت دفاع و دانشگاه ها به ثمر رسیده به عنوان گام اول، به صورت تحقیقاتی وارد خدمت در نیروی دریایی ارتش شد.

زیردریایی های کلاس غدیر

با تجربیاتی که از ساخت نهنگ کسب شد و تلاش بیشتر متخصصان صنعت دریایی، زیردریایی «غدیر» در خط تولید قرار گرفت و تعداد زیادی از آن به خدمت ارتش درآمد. روند تکامل این زیردریایی ادامه داشت و در سال های متمادی، نمونه های جدیدتر غدیر به تجهیزات پیشرفته تر مجهز شد امروز این زیردریایی مجهز به سامانه های شناسایی پیشرفته است و توان شلیک موشک های کروز ضدکشتی را نیز دارد.

زیردریایی های کلاس غدیر به دلیل طراحی خاص خود و وزن سبک خود برای منطقه خلیج فارس بسیار مناسب هستند و توانایی عملیاتی بالایی را در اختیار نیروی دریایی ارتش گذاشته اند هرچند این زیردریایی توانایی استفاده در دریای عمان را نیز دارد. زیردریایی غدیر ۲۹ متر طول و توان جابه جایی ۱۱۵ تن را داراست، دو محفظه اژدر برد بلند با قطر ۵۳۳ میلی متر قابلیت شلیک موشک کروز ضدکشتی جلوی زیردریایی غدیر تعبیه شده است، این زیردریایی قابلیت فرارگیری در بستر دریا را دارد و در این وضعیت سامانه های راداری توانایی ردگیری آن را ندارند.

فاتح؛ دست بلند ایران در دریا

اما تلاش متخصصان صنعت دریایی کشور به همینجا ختم نشد و برای رفع نیازهای دیگر، طراحی زیردریایی بومی فاتح را در دستور کار قرار دادند.

طبق اطلاعات مطرح شده فاتح توان دریانوردی به مدت ۳۵ روز را دارد و یک زیردریایی نیمه سنگین ۵۲۷ تنی است، البته تناژ آن در زیرسطح ۵۹۳ تن است.

فاتح از نظر مشخصات عملیاتی بسیار برتر از غدیر است و توانایی حرکت در عمق ۲۰۰ متر را به صورت عادی دارد و بیشینه عمق قابل

نیروی دریایی خود متصور است سراغ تولید یا تهیه زیردریایی های متنوع می رود و از همین رو متخصصان صنعت دریایی جمهوری اسلامی ایران نیز در اوزان و کلاس های مختلف، اقدام به طراحی و ساخت نمونه های متناسب با شرایط اقلیمی و تهدیدات احتمالی کرده اند.

اوایل دوران جنگ تحمیلی بود که ایده و تصمیم ساخت زیردریایی ایرانی با طرحی توسط شهید چمران برای این کار در دست اقدام قرار گرفت اما با وجود تلاش هایی که صورت گرفت به دلیل شرایط کشور در آن مقطع و همچنین پیچیدگی های ساخت زیردریایی ها، این امر به نتیجه نهایی نرسید. لذا برای این که در این حوزه از دیگر کشورها جانمانیم بعد از پایان جنگ تحمیلی سه فروند زیردریایی کیلو کلاس از روسیه خریداری شد که در دهه ۱۹۹۰ به ایران تحویل داده شدند.

این زیردریایی ها در دهه بهترین نمونه های دیزل الکتریک دنیا بودند که با ۲۳۰ تن وزن جابه جایی روی آب و تا ۳۹۵۰ تن زیر آب قابلیت حمل ۱۸ اژدر یا ۲۴ مین دریایی را دارند. شش محفظه اژدر در جلوی این زیردریایی ۷۴ متری وجود دارد. دو ژنراتور دیزل ۱۰۰۰ کیلوواتی و یک موتور ۵۵۰ تا ۶۸۰ اسب بخار در زیردریایی کیلو به کار گرفته شده است. زیردریایی های کیلو جزو کم سروصداترین نمونه های دنیا هستند.

پس از مدتی و استفاده از این زیردریایی ها زمان تعمیرات نیمه اساسی آنها فرا رسید و متخصصان صنایع دریایی و دیگر صنایع وزارت دفاع به همراه متخصصان نیروی دریایی ارتش اولین فروند از این زیردریایی ها با نام طارِق را با همت و تلاش خود تعمیر کردند.

در همین راستا سامانه ها و قطعات و تجهیزات زیادی در این تعمیر اساسی زیردریایی به دست متخصصان دریایی کشورمان تولید شد از جمله باتری های مختلف موجود در این زیردریایی بود که نقشی اساسی را در مدت زمان دریانوردی آن زیر آب دارد. از نظر تسلیحاتی نیز تغییرات مثبتی در زیردریایی های کلاس طارِق در ایران صورت گرفت که مهم ترین آن توانایی شلیک موشک کروز ضدکشتی از زیر آب است.

شرایط خلیج فارس و عمق چند ده متری آن و تنگه هرمز و آب های

متخصصان صنعت دریایی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح با تلاش و همت خود به رغم تمام تحریم ها در حوزه طراحی و ساخت زیردریایی ها که از جمله صنایع همه جانبه و دارای اهمیت در دنیا است توانسته اند زیرسطحی های متنوعی را متناسب با نیاز نیروهای مسلح کشورمان طراحی و تولید کنند.

با پیدایش زیردریایی ها بُعد جدیدی به نبردهای دریایی افزوده شد و توانست تاثیر بسزایی در تعیین سرنوشت این گونه درگیری ها داشته باشد.

مهم ترین خصوصیت و ویژگی زیردریایی ها، نمایان کردن و مخفی ماندن از دید دوربین ها و چشم هاست و از طرفی سلاح ها و موشک های مرسوم و سطح به سطح برای آنها تهدیدی به حساب نمی آید.

بیش از یک صد سال است که طراحی و تولید زیردریایی ها برای اهداف نظامی در حال انجام است و با پیشرفت فناوری در زمینه مهندسی مکانیک دریا و همچنین بهره بردن از سامانه های دیجیتال و موشک های مختلف، قدرت اثرگذاری این ماشین جنگی به شدت افزایش یافته است.

زیردریایی ها در نبردهای دریایی از گذشته تاکنون نقش بی بدیلی داشته اند و تبدیل به یک سلاح استراتژیک شده است که حتی در اختیار داشتن تعداد اندکی از آن می تواند در زمان صلح، نقش بازدارندگی مؤثر و در زمان جنگ، برتری های رزمی مؤثری به دنبال داشته باشد.

با توجه به تولید زیردریایی های اتمی در دنیا اما همچنان عمده زیردریایی های مورد استفاده در جهان از نوع دیزل الکتریک هستند، هرچند که طرح هایی نیز برای زیردریایی های تهاجمی اتمی با دوره عمر ۳۰ سال و بدون نیاز به سوختگیری ارائه شده است و قابل ذکر است که تنها شش کشور در دنیا فناوری ساخت زیردریایی های اتمی را در دست دارند.

از بزرگ ترین ویژگی های زیردریایی های غیر اتمی نسبت به اتمی، سروصدای کمتر و مخفی بودن آنها است که در چند کلاس طبقه بندی شده اند.

از طرفی هر کشوری متناسب با شرایط و مأموریت هایی که برای